

Biyografik Bir Okuma Denemesi: EmineSemiye'nin Romanları

AnBiographical Reading Atempt: Novels Of Emine Semiye

Şahika KARACA¹

Geliş Tarihi: 21.09.2017 / Düzenleme Tarihi: 16.11.2017 / Kabul Tarihi: 17.11.2017

Özet

Edebî eserin ortaya çıkışında eser-yazar ilişkisi çok önemlidir. Bu sebeple edebî eseri incelerken yazarı çok yönlü bir incelemeye tabi tutarak eserini açıklama kullanılan tahlil yöntemlerinden birisidir. Özellikle Tanzimat döneminden itibaren edebiyat dünyasında yazdıklarıyla yer almaya başlayan kadın yazarlar kendilerini saklama dürtüsüyle edebî eserlerini bir iç dökme unsuru olarak da kullanırlar. Böylece edebî eser ataerki sistemin gündelik yaşamdaki sınırlılıklarından kurtulabilmek için kadın yazarlara kendilerini ifade etme özgürlüğü de vermektedir. Bu çalışmada üzerinde durulacak olan Emine Semiye Hanım'ın romanlarında da hayatıyla örtüşen birçok unsurun bulunduğu görülmektedir. İlk kadın yazarlarımızdan Emine Semiye roman, hikâye gibi edebî türlerin yanı sıra deneme, makale gibi türlerde de çok sayıda yazı kaleme almıştır. Onun hayat hikâyesinin resmî söyleminde belirgin olmayan kısımlarını yazdıklarından yola çıkarak en azından tahmin etmek mümkündür. Çünkü Emine Semiye de dönemdeki diğer kadın yazarlar Fatma Aliye, Makbule Leman gibi kurgunun biyografiden uzaklaştırıcı işlevinden yararlanarak yaşamışlıklarını edebî eserlerinde yansıtmıştır. Ancak gerçek hayatla edebî eserin dünyasının birbir örtüşüğünü ya da örtüşebileceğini söylemek doğru değildir. Edebî eser olmuş ya da olabilecek olanı yansıtırken birebir gerçeği yansıtmaya iddiası yoktur ve teki anlatmayı değil genel olanı anlatmasıyla edebî eser tarih gibi diğer anlatım türlerinden ayrılır. Bu çalışmada da Emine Semiye'nin romanlarından yola çıkılarak bütünüyle henüz tamamlanamamış biyografisini edebî eserlerinden tahmin etmeye çalışacağız. Ancak bu tahmin bize bütünüyle onun hayat hikâyesinin gerçekliğini yansıtmayacaktır.

Anahtar kelimeler: Biyografi, Edebî Eser, Yazar, Kadın Yazarlar, Emine Semiye.

Abstract

Author- work relationship is important at the stage of production of a literary work. Therefore explaining a work by versatile review of its author is one of the analysis methods used. Particularly female authors, who started to appear in the literary world, used their literary works as an element of effusion with the impulse of hiding themselves. Thus, literary work gives female authors the opportunity of expressing themselves in the limitations of a patriarchal system on daily life. Likewise, EmineSamiye's novels, which are the subject of this work, have many commonalities with her biography. EmineSamiye, who is one of the first Turkish female writers, has written man trials and essays besides her literary works like novels and stories. It is possible to guess the unknown sides of her life from what she has written, since she as well, like other female writers of the period like FatmaAliye, Makbule Leman, has reflected true life experiences to her literary works by using the detractive function of fiction from biography. However it is not correct to say that true life and the world of literary work overlap one to one. Literary work does not pretend to give exact reality while reflecting what has happened or might happen. Literary work differentiates from history by transmitting the general not the particular. The aim of this work is to approximate the incomplete parts of the EmineSamiye's biography on the basis of her novels. However this approximation will not reflect the definite reality of her life.

Key Words: Biography, LiteraryWork, Author, WomenWriters, Emine Semiye.

Giriş

Edebî eserin ortaya çıkmasında eser ve yazar arasındaki ilişki çok önemlidir. Bu sebeple de edebî eserin incelenmesinde yazarının hayatı ve kişiliğinin irdelenmesi kullanılan yöntemlerden birisidir. Yazarın yaşantısına ve kişiliğine gösterilen ilgi Freud'un etkisiyle daha da artmıştır. Berna Moran, Freud'un bilinçaltıyla ilgili buluşlarına dayanan bu yöntemi, bazıları sanatçının psikolojisini, bilinçaltı dünyasını, cinsel komplekslerini.b. ortaya çıkartmak için; bazıları aynı zamanda bu buluşları eserlerini yorumlamak için kullanır, yine bazıları da eserlerindeki kişilerin psikolojisini, davranışlarını açıklamak amacıyla bu kişilere uyguladıklarını söyler. (Moran 1999: 149) Buradan da anlaşılmaktadır ki eserden yazara ya da yazardan esere bir açılımla eser ve yazarın bizim için bilindik olmayan noktalarını tahmin etmek mümkündür. Zaman zaman yazarlar da bu durumu ifade ederler. Örneğin Gogol, "Her seferinde, ben kendimi tasvir ediyorum" der. Ya da Flaubert,

¹ Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
E-Posta: skaraca@erciyes.edu.tr.

“Madam Bovary benim” der. Ancak buradan da gerçek hayatla edebî eserin dünyasının birebir örtüştüğünü ya da örtüşebileceğini söylemek doğru değildir. Edebî eser olmuş ya da olabilecek olanı yansıtırken birebir gerçeği yansıtmaya iddiası yoktur ve teki anlatmayı değil genel olanı anlatmasıyla edebî eser tarih gibi diğer anlatım türlerinden ayrılır. Dolayısıyla sanat eserine yansıyan gerçeklik edebî eserin dünyasında değişime uğrar. Rene Wellek ve Austin Varren biyografisi ile sanat eseri arasındaki ilişkiyi şöyle açıklarlar: “Sanat eseri kesinlikle biyografik olarak kabul edilebilecek unsurları ihtiva etse bile, bu unsurlar eserde öylesine yeni bir düzenlemeye ve değişime uğrarlar ki özel olarak şahsî anlamlarını kaybederek basitçe somut insan malzemesi, bir eserin tamamlayıcı parçası olup çıkarlar.” (Wellek-Varren 2001: 59-60) Bundan dolayı edebî eserin gerçeklik zemini ile yazarının biyografisi arasında birebir gerçeklik ilişkisi olduğunu düşünmek doğru bir yaklaşım değildir. Öyle ki yazar kurmacanın dünyasına sığınarak kendisini saklamaya da çalışabilir. “Aslında bireyin yaşadıklarını anı olarak değil de roman (veya başka türler) olarak sunmak istemesinde bile ‘saklama’ (değiştirme de denilebilir) dürtüsü vardır.” (Narlı 2009: 907) Özellikle kadın yazarlar kendilerini saklama dürtüsüyle edebî eserlerini bir iç dökme unsuru olarak da kullanırlar. Örneğin kadın romancımız Fatma Aliye Hanım, Halide Edip ve bu makalede ayrıntılı olarak üzerinde durulacak olan Emine Semiyesmî söylemde irdeleyemedikleri konuları edebî eserlerin uzaklaştırıcı etkisinden yararlanarak rahatlıkla dile getirebilmektedirler. Böylelikle edebî eser ataerki sistemin gündelik yaşamdaki sınırlılıklarından kurtulabilmek için kadın yazarlara kendilerini ifade etme özgürlüğü de vermektedir.

Emine Semiye'nin kendisinden iki yaş büyük ablası Fatma Aliye Hanım resmî söylemde dile getiremediklerini/ya da söylediklerinin tam tersini romanlarında irdelemektedir. Fatma Aliye Mahmud Esat'la yaptığı tartışmalarda kadının çocuğu olmaması ya da hasta olması durumunda poligamiyi kabullenir görünürken *Muhadara'ta* ve *Udi'de* eşlerinin kendisini aldattığını öğrenen Fazıla ve Bedia bu durumu kabullenmezler. Halide Edip de bu anlamda dikkat çekici bir örnektir. Halide Edip'in *Mor Salkımlı Ev'de* bireysel hayatındaki duygusal açılım yoktur. Ancak romanlarında yaşanmışlıklarıyla acı çeken kadınlar dikkati çekmektedir. *Handar'da*, *Seviyye Talip'te* eğitilmiş ancak toplum tarafından anlaşılammış kadınlar ıstırap çekerler.

Bu çalışmada konu edilecek Emine Semiye'nin romanları da biyografisini kişiler ve tematik düzlemde yansıtmaktadır. Öncelikle romanlarındaki biyografik özellikleri incelemeye başlamadan önce son dönemlerde üzerinde çalışmalar artan Emine Semiye Hanım'ın hayatı hakkında kısa bir bilgi vermek aydınlatıcı olacaktır.

1. Öncü Bir İsim: Emine Semiye

Ünlü devlet adamı, tarihçi ve hukukçu Ahmet Cevdet Paşa'nın ikinci kızı Emine Semiye Hanım 1864-1944 arasında yaşamıştır. İlk kadın romancımız Fatma Aliye'nin de kız kardeşidir. Batı'da eğitim gören ilk Türk kadınlarından biridir. Fransa ve İsviçre'de 7 yıl psikoloji ve sosyoloji eğitimi almıştır. Daha sonraki yıllarda uzun süre Paris'te yaşar ve oğlu Cevdet Lagaş'ın Paris'te siyasi bilimler tahsili sırasında yanında bulunmuştur. Emine Semiye iki kez evlenmiştir. İlk eşi Kazaskerzadeler'den Mustafa Bey'dir. Yazarın ilk eşi hakkında bilgi yoktur. İkinci eşi ise ünlü valilerden Reşit Paşa'dır. Emine Semiye, dadısının oğlu Reşit Paşa'yla yapmış olduğu evlilikten dolayı bir şekilde ayrılır. İlerleyen yaşlarında Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde ve İstanbul'da kız okullarında Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yapar. Emine Semiye bir yandan öğretmenlik mesleğini devam ettirirken diğer yandan da aktif olarak Osmanlı kadın hareketi içerisinde etkindir. Şefkati Nisvan ve Hizmet-i Nisvan isimli kadın derneklerini kurar. Bir taraftan da kadın hakları konusunda gazete ve dergilerde makaleler yazar. Emine Semiye tüm bunların yanı sıra roman, hikâye, deneme gibi edebî türlerde de eserler vermiştir. Onun edebî eserlerine zaman zaman biyografik unsurlar yansımıştır. Babası Ahmet Cevdet Paşa, annesi, evliliklerinde yaşadığı sorunlar, çocukları, aksiyoner kadın kimliği romanlarına yansıyan biyografik unsurlar olarak göze çarpmaktadır. (Karaca, 2010)

2. Babasının Asi Kızı

Emine Semiye'nin babası Ahmet Cevdet Paşa'yla olan baba-kız ilişkisinin ayrıntılarına dair bilgilere kaynaklarda rastlanmamaktadır. Ancak aynı evin içinde büyüyen iki kız kardeşten Fatma Aliye kaynaklarda babasının kızı olarak geçerken Emine Semiye'nin babasıyla yakın bir baba-kız ilişkisinden bahsedilmez. Muhtemelen bu durum Emine Semiye ile babası Ahmet Cevdet Paşa'nın farklı fikri ve siyasi anlayışa sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Cevdet Paşa II. Abdülhamit'in tahta çıkmasını destekleyerek Kanun-ı Esasi'nin hazırlanmasında yer almış, Meşrutiyet'in feshi ve Meclis-i Mebusan'ın kapatılması sırasında Abdülhamit'in mutlakiyetçi siyasetini desteklemiş, adliye nazırı olarak da Mithat Paşa'nın mahkemesinde olumsuz bir tavır sergilemiştir. Bu durum onun ciddi anlamda dönem içinde ve sonrasında eleştirilmesine ve II. Meşrutiyet'in ilanıyla oluşan hürriyet havası içinde yeniden hatırlanarak suçlanmasına sebep olmuştur. Emine Semiye ise babasının tersine II. Meşrutiyet'i ilan ettiren İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde aktif olarak rol alır. Ablası Fatma Aliye'ye Edirne'den gönderdiği 11 Ağustos 1324/24 Ağustos 1908 tarihli ilk mektubunda II. Meşrutiyet'in ilanından duyduğu sevinç anlatır. Mektupta yer alan; “Nûr-ı hürriyet içinde nikab-ı zulmü yırtarak arz-ı didar eden çehre-i mens-i adalet, elhamdülillah bugün hepimize tebessüm ediyor. Şimdi herkes hakkını arayabiliyor,”² cümlelerinde Meşrutiyet'in ilanından duyduğu memnuniyet yer almaktadır. Bu mektubun devamında ise, eski bir devlet adamı olan babasının Meşrutiyet öncesindeki yıllarda benimsediği siyasi tercihlerinden duyduğu üzüntüyü ifade eder: “Nâmını tebcil ile yâda mecbur olduğumuz pederimiz merhumun, mazinin siyahlıklarına gömülmüş bazı harekâtı ki ara sıra hürriyet-perveranının zar-ı itirazına battıkça bu âcize de, onun acısını kalbimin en derin noktasında hissederek mustarip olmuştum.”³ Emine Semiye yine bu mektupta ablasına, Ahmet Cevdet Paşa hakkında oluşmuş menfi düşüncelerin, onun eserlerinin yayımlanması ve maarif

² Taksim Atatürk Kitaplığı, Fatma Aliye Hanım Evrakı: 16/3, 11 Ağustos 1324/24 Ağustos 1908.

³ Taksim Atatürk Kitaplığı, Fatma Aliye Hanım Evrakı: 16/3, 11 Ağustos 1324/24 Ağustos 1908.

için yaptığı hizmetlerin anlatılması yoluyla ortadan kalkabileceğini yazar. Paşa'nın acı çeken ruhu böylece huzura kavuşabileceği gibi kendilerini saran utanç da hafifleyebilecektir.⁴

Emine Semiye'nin babasıyla ilişkileri biyografisinden tespit edilemezken edebî eserlerinde baba kimi zaman yüksek rütbeli bir askerdir, kimi zaman da çocuklarını eğiten bir öğretmen sorumluluğunu yüklenmiştir. *Muallime*'de İdris Molla, öğretmendir ve kızı Bihbude'yi çok iyi eğitmiştir. Kaynaklardan tespit edilebildiği kadarıyla Ahmet Cevdet Paşa Fatma Aliye'nin eğitimiyle bizzat ilgilenmiş, kızına özel ders vermiştir. Emine Semiye ile böyle bir bilgi tespit edilememiştir. Ancak aralarında sadece iki yıl yaş farkı olan Emine Semiye'nin bu eğitimden uzak kaldığı düşünülemez. Ahmet Cevdet Paşa henüz otuzlu yaşlarının başında vefat etmiş olan oğlu Ali Sedat'ın eğitimi için evde kimya laboratuvarı kurdu muştur. Emine Semiye'ninde *Hanımlara Mahsus Gazete*'de yayımladığı "Hanımlara Dürus-ı Hikmet" başlıklı seri makalesinde kimya bilimini öğrendiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Ali Sedat ve Fatma Aliye'ye sunulan eğitim imkânlarından en küçük çocuk Emine Semiye'nin uzak kaldığı düşünülemez.

Emine Semiye'nin *Mükafat-ı İlahiye* romanında da ailesiyle benzerlikleri dikkat çekicidir. Romanın kahramanı Alis'in babası Mareşal Fransuva Dökoraj üst düzey bir askerdir. Emine Semiye'nin babası Ahmet Cevdet Paşa da üst düzey bir devlet adamıdır. Alis'in bir de Jülyet isimli ablası vardır. Jülyet, Emine Semiye'nin ablası Fatma Aliye gibi, rütbeli bir askerle evlenerek mutlu bir hayat sürdürmektedir. Yazarın sadece bu romanında mekânın Osmanlı Devleti'nin dışında bir mekâna, Fransa'ya uzandığı görülmektedir. Büyük ihtimalle bunun sebebi, uzak bir mekân kullanmak suretiyle var olan biyografik benzerlikleri gizlemektir.

3. Öz Anne/Üvey Anne İkileminde Modern Bir Kız Emine Semiye

Emine Semiye'nin annesi Advıye Rabia Hanım hakkında elde çok fazla bilgi yoktur. Başbakanlık Devlet Arşivi'nde Yıldız Evrakı içerisinde bulunan Advıye Hanım'ın eşi Cevdet Paşa'ya yazmış olduğu bazı mektuplardan onun hakkında az da olsa bilgi çıkarılabilmektedir. Emine Semiye'nin tıpkı babasıyla olduğu gibi annesiyle de ilişkileri takip edilememektedir. Emine Semiye'nin romanlarında ise var olan annelik işlevini yüklenmiş kahramanlar sıra dışı bir anlatımla verilmiştir. "*Ancak onun romanlarında annelere ya hiç yer verilmemiştir ya da kızlarla anneleri arasında problemlı bir ilişki vardır. Burada öz annelerin üvey, üvey annelerin ise öz anne fonksiyonunu yükledikleri ise çarpıcı bir durum olarak karşımıza çıkar.*" (Karaca, 2010: 111) Bu oldukça dikkat çekici ayrıntı yazar-eser psikolojisi içinde değerlendirildiğinde Emine Semiye'ninbiyografisine dair bir takım ipuçları elde edilebilir. Emine Semiye'nin romanları bu bağlamda değerlendirildiğinde *Bikes*'te üvey-öz anne karşıtlığı dikkat çekicidir. Gülşen kendi öz çocuklarına üvey anne muamelesi yapar. O, çocuklarını ve eşini sevmeyen hatta onlara büyük zararlar veren bir kadın olarak çizilmiştir. Yaşadığı yasak aşkın ortaya çıkmasını engellemek için iki kızını çekinmeden feda eder. Küçük kızı Temine'yi ortanca kızı Teyise'yi denize iterek öldürme konusunda ikna edecek, suçu da büyük kızı Memune'ye yükleyecek kadar canî ruhludur.

Muallime'de Saadet Hanım'ın üvey annesi ise onu iyi yetiştirmeye çalışmıştır. Saadet Hanım hafifmeşrep bir kadındır. Üvey annesi hayattayken onun taşkınlık yapmasına izin vermeyecek şekilde üzerinde otorite kurar. Ancak üvey annesinin ölmesiyle Saadet'in üzerindeki kontrol kalkar ve duygularına uyarak Süheyl'le yasak aşk yaşamaya başlar.

Emine Semiye *Sefale*'te de benzer bir karakterdeki üvey anneye yer vermiştir. Yakut, Zümrüt'ün öz annesidir. Cahil bir kadın olan Yakut, eşiyile geçinemeyerek ayrılmış daha sonra ikinci evliliğinden olan oğlu Cehdi'yle birlikte kızı Zümrüt Hanım'ın evine yerleşmiştir. Yakut kızını değil parayı sevdiği için Zümrüt'ün yanına yerleşmeyi tercih etmiştir. Romanda kızına karşı herhangi bir sevgi hissiyle yaklaştığı görülmez. Zümrüt'ün ise Ruhi Bey'le evlendikten sonra çocuğu olmaz ve Ruhi Bey'in carıye Bihterin'den çocuk sahibi olmasına izin verir. Ruhi Bey'in Bihterin'le olan bu evliliğinden Sabite doğar. Sabite doğduktan sonra Bihterin'in çirak edilmesi üzerine Sabite gerçek anne olarak Zümrüt Hanım'ı tanır. Zümrüt Hanım da Sabite'yi öz anneden farksız bir sevgiyile sever.

Emine Semiye'nin romanlarında dikkat çekici bir başka özellik ise eğitimsiz annelerin olumsuz bir söylemle sunulmasıdır. Romanlarda eğitimsiz anneler çocuklarına iyi bir eğitim vermeyi başaramazlar. *Muallime*'de Saadet Hanım üvey anne elinde büyümüş, eğitimsiz bir kadındır. Cahil bir kadın olan Saadet, kızı Refah'a da iyi bir terbiye vermeyi başaramaz. Yabancı sütanne ve dadılar elinde büyüyen Refah'ın yaramazlıkları her geçen gün daha da artar. Mahsul Bey ve Saadet Hanım, Refah'ın yaramazlıklarına sadece gülmekle yetinirler. Refah'ın öğretmeni Bihbude ise Refah'a yaptığı yanlışlar karşısında ders almasını sağlayacak cezalar verir. Bunu yaparken de dinin emir ve yasaklarını anlatarak Refah'ın eğitiminde dinin önemli bir fonksiyon yüklenmesini sağlar. Romanda Macit Bey'in eşi de eğitimsiz, cahil bir kadındır. Bu sebeple Macit Bey de çocuklarını eğitilmiş bir kız olan Bihbude'nin ellerine bırakır. Macit Bey'in oğlu Tahsin'in ve Refah'ın öğretmenliğini yapan Bihbude her ikisinin de öz annesi gibi olmuştur. Her iki kahraman da cahil annelerinden uzaklaşarak anne şefkatini Bihbude de bulmuşlardır. Nitekim Tahsin'in babası Macit ve Refah'ın babası Mahsul Bey cahil eşlerinden uzaklaşarak mutluluğu Bihbude'yle bulmak isterler.

Emine Semiye'nin romanlarında annelerin cehaletinin vurgulanarak olumsuz tipler olarak sunulması bir taraftan modern hayata direnen annelerle kızlar arasındaki problemlı ilişkiyi vurgularken bir taraftan da kendi hayatına dair ipuçlarını da sezdirmektedir. Adeviye Hanım'ın eğitim düzeyi Cevdet Paşa'yla mektuplaşmalarından az da olsa tespit edilebilmektedir. Buna göre Advıye Hanım okumayı bilir, ancak yazmayı sonradan öğrenmiştir. Cevdet Paşa, Advıye Hanım'a gönderdiği mektuplarında yazmayı öğrenmesinden dolayı duyduğu sevinci şöyle anlatır: "Bu hafta postasıyla bir kâta mektubunuzu aldım. Sıhhat ve afiyet haberinizden memnun oldum. Mektubu yüzüme gözüme sürdürdüm. Kendi yazın olduğu için ne kadar sevindim, tarif edemem. Bayağı seni görmüş kadar hazzettim"⁵ Dolayısıyla Adeviye Hanım'ın kızları Fatma Aliye ve Emine Semiye gibi bir eğitim imkânına sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Emine Semiye'nin romanlarında annelerin olumsuz bir söylemle dile getirilmesi de bu anlamda dikkat çekicidir. Çünkü Emine Semiye modern aydın bir Osmanlı kadın yazarı

⁴ agev.

⁵ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Yıldız Esas Evrakı: 142/7, 14 Nolu Belge*, 18 Haziran 1280/11 Haziran 1865.

olarak muhtemelen daha sınırlı ve gelenekler çevresinde odaklanan bir eğitimle yetişmiş olan annesiyle sınırlı bir anne-kız ilişkisi içinde olmalıdır. Emine Semiye'nin modern bir kadın olarak annesiyle olumlu bir anne-kız ilişkisi içerisinde olmadığı muhtemeldir. Bunun nedeni de Tanzimat'la hızlanan yenileşme süreci içerisinde ataerkil sistem tarafından kadınların mahrem olarak algılanıp ev içi alanlarda hayatlarını idameye zorlanmalarıyla kadın modernleşmesinin erkeklere göre daha geç gerçekleşmesindedir.

“Modernleşme döneminde anneler geleneğin bu noktada koruyucusudurlar. Erkek aydınlar ise modernleşmeyi kadınlara göre erken bir süreçte daha hızlı kabul ettikleri için en azından kızlarını modern bir eğitimle yetiştirmeyi hedeflerler. Böylece babalar kızlarına yaklaşırken geleneğe bağlı anneyle modern kızları arasında bir kopuş süreci başlar. Aslında bu durum toplumsal düzeyde geleneğin kopuşu da simgeler. Dolayısıyla anneler geleneğe karşılık modernleşmenin simgesi işlevini yüklenmiş kızlarına muhaliftirler. Bu sebeple Tanzimat ve Meşrutiyet dönemi romanlarında anne imgesi olumsuz bir işlev yüklenmiştir.” (Karaca, 2012: 9)

Dolayısıyla toplumsal ve aile düzeyinde kadınlar geleneğin koruyucusuyken Batı'yla tanışmış ve modern eğitim kurumlarından eğitim alma imkânı bulmuş babalar kızlarıyla daha iyi anlaşmışlardır. Böylece modern eğitimli kızlar annelerinden koparken babalarına yaklaşmışlardır. Emine Semiye de romanlarında anneyi olumsuzlayan örneklerle sunarak dönemin bu sorununa dikkat çekmiştir. Bu durumu neredeyse tüm romanlarında öz/üvey anne ikileminde sunması da yazarın biyografisinden eserine bir yansıma olarak düşünülebilir. Emine Semiye'nin annesiyle olan ilişkilerini bu bağlamda değerlendirirken babasıyla yakın olmaması ise Emine Semiye'nin babasıyla uyuşmayan fikrî ve siyasi görüşlere sahip olması ve ailenin asi kızı olmasıyla açıklanabilir. Ablası Fatma Aliye babasının kızıyken Emine Semiye'nin asi kızı olmuştur. Bu durum Emine Semiye'nin romanlarında da anne-kız ilişkisinin öz-üvey karşıtlığı ekseninde öz annelerin üvey anne olarak olumsuzlanmasını getirmiştir.

4. Evlilikleri ve Çocukları

Emine Semiye'ninedebî eserlerinde biyografi-eser düzleminde dikkat çekici unsurlardan biri de evlilikleri ve çocuklarının romanlarında karşımıza biyografik unsurlar olarak çıkmasıdır. Emine Semiye'nin evlilikleri ve çocuklarından şöyle söz edebiliriz: Emine Semiye iki kez evlenmiştir. Taha Toros, Emine Semiye'niniki kez evlendiğini, ilk eşinin Kazaskerzadeler'den Mustafa Bey olduğunu, ikinci eşinin ünlü valilerden Reşit Paşa olduğunu söyler. (Toros, 1998: 223) Emine Semiye'nin ilk eşi hakkında Taha Toros'un söyledikleri haricinde herhangi bir bilgi yoktur. İkinci eşi ise Reşit Paşa'dır. Reşit Paşa Mülkiyeyi bitirmiş, Selanik Maarif Müdürlüğü ve Serez Sancağı Mutasarrıflığı yapmıştır (1905-1908). 1908'i hazırlayan günlerde politika ile de ilgilenmiş ve İttihat ve Terakki Partisi'nin gizli faaliyetlerine katılmıştır. Emine Semiye ikinci eşi Reşit Paşa'dan boşanmıştır. Taha Toros bu boşanmanın politik sebeplerden kaynaklandığını, Emine Semiye'nin Edirne'de İttihat ve Terakki'nin gizli faaliyetlerine katıldığı ve daha sonraki yıllarda da bu faaliyetlerini sürdürdüğü için tutuklanma kararının çıkması üzerine Paris'e kaçmak zorunda kaldığını ve bu sebeple de Reşit Paşa tarafından boşandığını söylemektedir. (Toros, 1998: 223)

Emine Semiye'nin Reşit Paşa'dan boşanma sebepleri arasında sosyal statü farklılığı ve kıskançlık da gösterilmektedir. Çünkü Reşit Paşa yazarın dadısının oğludur. Ressam Naciye Neyyal'in hatıralarında bu konuda şunlar yazılıdır: *“Reşid Bey, Emine Semiye Hanımefendi'nin dadısının oğlu imiş. Belki de bu yüzden geçinememişler ve daha evvelki kısımlarda da yazdığım gibi, ayrılmışlardı. Reşid Bey Emine Semiye Hanımefendi'yi boşadıktan sonra bir Çerkezle tevhül etmiş ve arkadaşlarına, 'Bir Çerkezle evlenmeyen, evlendim demesin!' demiş.”* (Hürmen, 2004: 273) Naciye Neyyal, Emine Semiye'nin Reşit Paşa'dan ayrılma sebebinin, eşinin kendisini bizzat büyüttükleri Nimet isimli bir kızla aldatması olduğunu da kaydeder. (Hürmen, 2004: 260) Emine Semiye'nin *Gayya Kuyusu* isimli romanında da evin hizmetçisine göz diken ve ona zorla sahip olan Safai Bey'in yol açtığı felaketlerden söz etmesi de bu anlamda dikkat çekicidir. *Gayya Kuyusu*'nda Safai Bey kadınlarla düşkün, sefih bir tiptir. O iyi bir eşe ve müreffeh bir hayata sahip olmasına rağmen sefih bir hayattan da bir türlü vazgeçemez. Safai Bey öylesine kadınlara düşkündür ki evindeki hizmetçinin kızı Yekta'ya bile göz koyar, bu isteğine de ulaşır. Yekta'ya zorla sahip olarak onun kötü bir hayatın içine düşmesine yol açar. Yekta'nın fahişe olmasına ve sonunda bu hayata katlanamayarak ölmesine sebep olduğu hâlde bütün olanlara tepkisiz kalacak kadar ahlaken düşmüş bir erkektir.

Naciye Neyyal'in kaydettiklerine bakılırsa Emine Semiye ile Reşit Paşa'nın ayrılma sebeplerinin politik değil şahsi meseleler olduğu düşünülebilir. Eşler arasındaki sosyal konumun farklılığı ve kadın kıskançlığı evliliğin bitmesine sebep olmuştur, denilebilir. Fakat bu ayrılık olaylı bir şekilde olur. Paşa'ya evli oldukları sırada borç para veren Emine Semiye, ayrıldıktan sonra bu parayı alabilmek için mahkemeye başvurmak zorunda kalır. Bunun üzerine Reşit Paşa, Selanik'te, eski eşini yıpratmak amacıyla aleyhte ibareler taşıyan bir takım broşürler dağıtırır. Hatta ona bir takım iftiralar atarak, kendi yanında kalan oğlunu görmesini de engellemeye çalışır. Bütün bunları öğrenen Emine Semiye, derhal Selanik'e giderek kendisi de Reşit Paşa'nın aleyhinde bilgiler içeren bir broşür bastırarak dağıtır. (Hürmen, 2004: 263) Bu olaylardan sonra Reşit Paşa oğlu Cevdet'i terk eder. Cevdet, annesi Emine Semiye'nin yanına gelir. Yazar bu defa da yanına gelen oğlunun eğitim masraflarını karşılaması için eski eşi Reşit Paşa'ya bir dava açar. Emine Semiye'nin biyografisini en iyi yansıtan romanlarından *Mükâfat-ı İlahiye*'de de sorumsuz bir kocanın karısına yaptığı eziyetler ve çocuğunun özürü kalmasına neden oluşu anlatılır. Roman Cezayir sahilinden Marsilya'ya gitmek üzere Mareşal ve ailesinin vapura binmesiyle başlar. Mareşal'in Jülyet ve Alis isimli iki kızı vardır. Marsilya'ya döndükten sonra Jülyet yüksek rütbeli bir askerle ardından da Alis asil bir aileye mensup Vikont Alber Döbiritan ile evlenir. Burada Alis ve Jülyet'in babalarının mareşal olması Ahmet Cevdet Paşa'yı çağırmaktadır. Alis'in ablası Jülyet'in kocası bir askerdir ve Emine Semiye'nin ablası Fatma Aliye de bir asker olan Faik Bey'le evlenmiştir. Alis'in evlendikten bir yıl sonra bir kızı, dört yıl sonra da bir oğlu olur. Ancak Alis'e evliliği mutluluk getirmemiştir. Eşi Alber asil olmasına rağmen cahildir, içki ve kumara düşkündür. Alis'le de parası için evlenmiştir. Reşit Paşa'nın da Emine Semiye ile boşanma sürecinde para meselesinin gündeme gelmesi ve Reşit Paşa'nın Emine

Semiye'den aldığı borçların bir kısmını ödememesi Alber'in paraya düşkünlüğünü hatırlatmaktadır. Romanda Alis evliliğini bitirmeye karar verir. Ancak babasının çocuklarının hatırı için evliliğini sürdürmesini istemesi üzerine boşanmaktan vazgeçer. Fakat Alber'in eziyetleri her geçen gün artmaktadır. Mareşal'in ölümünden sonra Alis'e mal-mülk kalmaması Alber'i daha da çıldırtır. Bir gün ısrarla oğlu Konstan'la birlikte uyumak isteyen Alber, onu yataktan düşürerek özürü kalmamasına sebep olur. Bu olayın üzerine Alis, Alber'i evden kovar. Emine Semiye'ninde özürü bir çocuğunun olduğu bilinmektedir. İlk eşi Kazaskerzade Mustafa Bey'den 1885 yılında Hasan Rıza isimli bir oğlu dünyaya gelmiştir. Yazar, "Âlem-i İnsaniyete Mühim Bir Hizmet Yahut Tabip SalomonMoiz Efendi"⁶ başlıklı yazısında Hasan Rıza'nın yakalandığı sara hastalığından dolayı çektiği acıları anlatır. Hasan Rıza, henüz dokuz aylık bir bebekken havale geçirmiştir. Ancak o dönemlerde sara hastalığına yakalananlar bu durumlarını gizledikleri için Emine Semiye, saranın babasından kalıtım yoluyla oğluna geçtiğini anlayamaz. Doktorlar da yüksek ateşin bebeğin dış çıkarmasından kaynaklandığını zannederler. Çocuk banyo yaptırılırken hafif baygınlıklar geçirir. Üç yaşına kadar da hayatla ölüm arasında gidip gelir. Hasan Rıza, üç yaşından sonra biraz iyileşirse de dokuz yaşından sonra nöbetler tekrar sıklaşmaya başlar. Hatta bazı geceler iki kere nöbet geçirir. Bir gün misafirlerinden bir madam, çocuğun tedavisi için Karaferye'de oturan bir doktoru önerir. Çocuğun durumundan iyice korkan Emine Semiye, birkaç gün sonra madamın önerdiği Doktor SalomonMoiz'i çağırır. Doktor, Rıza'yı bu hastalıktan kurtarır ve iyileştirir. Hatta çok yaramaz bir çocuk olan Rıza, sonraki yıllarda askeri rüştiyeye girerek eğitim hayatını sürdürür. Ancak Hasan Rıza tam olarak iyileşmemiş olmalı ki Emine Semiye hayatının sonuna kadar Hasan Rıza ve ailesiyle ilgilenmek zorunda kalır. Emine Semiye, ablası Fatma Aliye'ye 1928'de Adana'da öğretmenlik yaptığı dönemlerde yazdığı bir mektubunda Hasan Rıza ve ailesini geçindirdiğinden şöyle bahsetmektedir: "Evladına bir nebze refah verebilmek için Adana'nın cehennem ikliminde çalışan ben zavallı bu defa da ailemize çarpan felaketi pek geç öğrendim. (...) Cevdet'in yüzünden vaktiyle ettiğim borçları hâlâ ödeyemedim. Biçare oğlum Rıza'yı ve ailesini geçindirmek yükü altında ezilmekteyim..."⁷ Emine Semiye ileri yaşlarında sorumluluklarını yüklenmeyen eski kocaları yüzünden Anadolu'nun çeşitli illerinde öğretmenlik yapmaya devam eder.

Emine Semiye'nin kaynaklarda tespit edilebilen tek şiirinde⁸ (Toros 1998: 72) debir annenin hasta çocuğuna sesleniş dikkatleri çekmektedir. Bu şiirde Emine Semiye'nin Hasan Rıza ile ilgili hislerini ifade ettiği düşünülebilir. Hasan Rıza sara hastasıdır. Sık sık da sara nöbetleri geçirmektedir. Şiir boyunca hasta çocuğunun yanında acı çeken annenin sızlanışları yer alır:

"Ey şule-i hayatım acep neden böyle,
Mütefekkir... müstağrak-ı elem durursun?
Masum kalbinden (...) söyle, söyle:
Münevver yüzündeki işmizaz-ı hazin...
Gözlerinde mütemevvic asar-ı bükâ
Anlatıyor maderine tutuk ve elim:
Mefruk-ı matem o parlak neşelerinin
Esbab-ı inhitatını... bir inilti gibi!"

Şiirden anlaşıldığı kadarıyla hasta çocuk henüz on iki yaşındadır. Ancak hastalığından dolayı yıpranmıştır. Emine Semiye şiirin devamında hasta çocuğu sağ eliyle bir kitabı tutmuş sol eliyle ise annesine dayanmış bir şekilde tasvir etmiştir. Bu kitapta anlatılanlar acılı annenin müşfik sözleridir ve bu sözler onları okumakta olan çocuğun ezilmiş, hırpalanmış, hasta ruhunu şefkatli sözlerle eğitmektedir.

"Sağ elinde hüznle açtığın bu kitap
Verir güya giryelerinden bana cevap...
Ezilmiş... hırpalanmış o ruhunu tedris
Ediyor şefkatimden dökülmüş bir lafz"

Hasta çocuk, kendisine yakın olanın sadece annesi olduğunu anlamıştır ve onun nurundan faydalanmak isteğiyle sol eliyle ona dayanır:

"Odur ancak -mader mader- ziya-yı(...)
Hem sen -o nurdan olmak dilersin münceli
Sol elin teessür-i hasretle mütteki..."

Emine Semiye'nin elde edilebilen bu tek şiirinde fark edileceği gibi kendi biyografisinden devamlılıklar söz konusudur. Emine Semiye bir taraftan Hasan Rıza'nın sorumluluğunu, diğer taraftan da Cevdet'in masraflarını karşılamaktadır. Bundan da anlaşılmaktadır ki her iki eski kocası da baba olarak sorumluluklarını yeteri kadar yüklenmemişlerdir. Dolayısıyla şiirde hasta çocuğun annesine dayanması da bu durumu hatırlatmaktadır. Emine Semiye çocuklarının sorumluluğunu öğretmenlik yaparak yüklenmiştir.

5. Öğretmen Emine Semiye

⁶ Emine Semiye, "Âlem-i İnsaniyete Mühim Bir Hizmet Yahut Tabip SalomonMoiz Efendi", *Hanımlara Mahsus Gazete*, S. 225, 12 Ağustos 1315/24 Ağustos 1899; İktıfat, Millî Kütüphane, 06 MK. Yz. A 458106; MK. Yz. A 4582; MK. Yz. A 2693, s. 331-332.

⁷ Taksim Atatürk Kitaplığı, Fatma Aliye Evrakı Katalogu: 16/5, 17 Haziran 928.

⁸ Emine Semiye'nin şiirinin altında 6 Haziran 1909 tarihi yer almaktadır ve şiirin yan tarafında ise Emine Semiye'nin elinde bir kitapla oturmuş hâlde fotoğrafı yer almaktadır. Bu fotoğraf çalışmanın Ek bölümünde yer almaktadır.

Emine Semiye aydın bir Osmanlı kadın yazarı olarak sadece yazdıklarıyla yetinmemiş ve birikimini ve tecrübelerini İstanbul, Selanik, Serez, Adana, Sivas, Ordu gibi birçok şehirde öğretmenlik yaparak değerlendirmiştir. Emine Semiye'de Osmanlı coğrafyasının çeşitli eyaletlerini gezerek edindiği izlenimler sonraki yıllarda öğretmenlik yapma arzusunu doğurmuştur. Babasının 1866-1868 yılları arasında Halep valisi, 1874-1875 arasında Yanya valisi ve 1876'da Rumeli müfettişliği görevleri nedeniyle çocukluk yıllarında Yanya ve Suriye'ye gitmiş, on üç buçuk yıl da Rumeli'de epeyce yer dolaşmıştır. Kocası Reşit Paşa'nın görevi dolayısıyla Selanik ve Serez'de bulunduğu yıllarda Selanik ve Serez'in köylerindeki insanların sefaletini yakından görünce onların mutluluğu için çalışmaya karar verir:

"Zaten milletimi severdim; o zavallıların cehaletini, sefaletini layıkıyla anladıktan sonra hür ve mesut görmek için de çalışmayı göze aldım. Diğer taraftan da birçok fakir kızlarıyla -buyurduğunuz gibi- hiçbir şeyi bilmeyen malumatı nezd-i acizane toplayarak tedrisatlarına bezl-i gayret ettim; o zaman düşünmüştüm ki yirmi kızın tenvirine muvaffak olabilsen, onların her biri de on kişiyi ikaz etse, benat-ı vatanın iki yüz yirmisini yetiştirmiş olacağım. Milletime bu da naçizane bir hizmet sayılmaz mı?" (Emine Semiye 1326/1911: 99)

Emine Semiye, Selanik yıllarından itibaren bir yandan siyaset ve gazetecilik faaliyetlerini sürdürürken diğer yandan da kız çocuklarını eğitmeye yönelik çalışmalar yürütmüştür. Kadınların toplumda hak ettikleri yeri alabilmeleri için öncelikle iyi bir eğitim almalarının gerekli olduğuna inanır. Bunun için de evini âdeta bir okul gibi kullanarak kız çocuklarına ders verir.

Emine Semiye gençlik yıllarında eşinin de görevleri dolayısıyla Selanik'teki kız okullarında öğretmenlik ve müfettişlik yapmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanını takip eden yıllarda ise Trakya ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerindeki kız okullarında ve Halide Edip'in ekibiyle de Beyrut'ta, Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak çalışmıştır. Daha sonraki yıllarda İstanbul'da öğretmenlik yapmıştır. Kadın eğitimine çok önem veren yazar, öğretmenlik mesleğini uzun yıllar kız okullarında sürdürmüştür. Bir bakıma kadın eğitimiyle ilgili düşüncelerini öğretmenlik yaparak fiiliyata döktüğü söylenebilir.

Emine Semiye hayatının bazı dönemlerinde Anadolu şehirlerindeki kız okullarında edebiyat ve Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Bu durum eserlerde kolayca takip edilebilir. Örneğin *Muallime* yazarın biyografisinden eserine uzanan ve öğretmenlikle ilgili birikimlerini yansıtan eseridir. *Muallime*'de İdris Molla, öğretmendir ve kızı Bihbude'yi çok iyi eğitmiştir. Bihbude iftiraya uğrayarak eniştesinin evinden kovulduğunda bu eğitimin faydasını görür, Mahsul Bey'in konağında öğretmenlik yapmaya başlar. Bihbude, iftiraya uğradığı için nişanlısı Süheyl tarafından terk edilir, Aziz Bey de onu konağından kovar. Böylece çaresiz kalan Bihbude Kastamonu'dan İstanbul'a giden bir kervana katılarak teyzesinin yanına gitmek ister. İstanbul'a ulaştığında teyzesinin ölmüş olduğunu öğrenir. Bu defa da onun oğlu Macit Bey'in evinde kalmaya başlar. Bihbude, Macit Bey'in çocuklarının eğitimini üstlenerek eğitimi sayesinde bir sığıntı gibi yaşamaktan kurtulur. Burada sekiz yıl kalan Bihbude, Macit Bey'in kendisine âşık olması ve evlenme teklif etmesi üzerine oradan da kaçar. Bundan sonra da Mahsul Bey'in kızı Refah'ın öğretmeni olur. Aslında Bihbude, Reşat Nuri Güntekin'in *Çalkıuşu* romanındaki öğretmen tiplemesinin de prototipi sayılabilir. Çünkü her iki kadın da baş edemedikleri sorunları karşısında çözümlü almış oldukları eğitim sayesinde öğretmenlik yapmakta bulurlar. Üstelik bunu yaparlarken her ikisi de buldukları yerlerden daha uzak mekânlara kaçarlar. Fakat burada yazarın vermek istediği mesaj kadınların çalışabilmeleri, kendi çalışmalarlarıyla hayatta kalabilmeleri fikridir. Bihbude, yazar ve kadın hakları savunucusu Emine Semiye'nin çağının kadınlarına hayatını kazanarak sürdürme konusundaki telkinlerini gerçekleştirmek üzere yarattığı tiplemedir. Üstelik devlet de çeşitli aydınların öğretmenliği kadınlara uygun bir vazife olarak görmeleri üzerine bu konuda çaba sarf etmektedir.

Emine Semiye'nin romanlarında öğretmenlik mesleğini yapan erkek kahraman da vardır. *Muallime*'de Murtaza Bey ve Molla İdris özel ders verirler. Bihbude'nin babası Molla İdris Semmür Ferhat Bey'le birlikte Murtaza Bey'den ders alırlar. Ancak Semmür Ferhat hiçbir şey öğrenemezken Molla İdris çok başarılı olur. Arapça ve Farsça'ya hâkimdir. Murtaza Bey kızını Molla İdris'e vermek ister ancak, Semmür Ferhat daha önceden göz koyduğu Kevser'le evlenmeyi başarır. Romanda Molla İdris sürekli olarak olumlanan bir kahramandır. O ilim ve irfan sahibi olduğu gibi ahlakı da güzeldir. Yazarın romanlarında yer alan bu Arapça ve Farsça bilen, İslamî ilimlere vakıf, irfan sahibi, olgun kişiliklerin Ahmet Cevdet Paşa'dan yansıdığı düşünülebilir. Çünkü Cevdet Paşa da Molla İdris gibi çocuklarının eğitimi ile yakından ilgilenmiştir. Sedat Bey, Fatma Aliye ve Emine Semiye'deki yaşadıkları devrin önünde olma özelliği babalarından aldıkları ufukla ilgili olmalıdır.

Sonuç

Emine Semiye'nin biyografisi ve eserleri arasındaki benzerlikler onun bir anlamda edebî eserlerini bir iç dökme unsuru olarak kullandığını düşündürmektedir. Çünkü Emine Semiye'nin eserlerini verdiği dönemde kadın yazarlar toplumsal konuları nedeniyle geleneğe ters düşen fikirlerini açıkça söylemek yerine romanın kurgusal dünyasından yararlanarak daha rahat ifade edebilmekteydiler. Emine Semiye de kurgunun biyografiden uzaklaştırıcı işlevinden yararlanarak yaşanmışlıklarını romanlarında yansıtmıştır. Onun romanlarında öz annelerin üvey anne fonksiyonunu yüklenmesi dönemin anne-kız uzaklaşmasını örneklediği gibi kendi hayatından da izler taşımaktadır. Emine Semiye ablası Fatma Aliye'nin tersine ailenin asi kızı hüviyetine bürünmüştür. Babasıyla fikri ve siyasi anlamda ters düşmesi, kadınlıkla ilgili meselelerde dönem içerisinde radikal sayılabilecek özgürlükçü tavrı Emine Semiye'nin ailesi içerisindeki konumunun ablasından daha farklı olduğunu düşündürmektedir. Fatma Aliye babasının kızı tavrıyla bizzat Ahmet Cevdet Paşa tarafından yetiştirilmiş hatta Ahmet Mithat Efendi de manevi kızı hüviyetiyle onun eğitimini üstlenmiştir. Ancak Ahmet Mithat'ın aynı evin içindeki diğer kardeş Emine Semiye'ye ders verdiğine dair herhangi bir bilgi tespit edilememektedir. Buradan da anlaşılıyor ki Fatma Aliye'ye karşı takınılan yetiştirici tavrı Emine Semiye'den esirgenmiştir. Yazarın biyografisinden eserine yansıyan bir unsur olarak da öz evladın üvey evlat muamelesi görmesi romanlarında dikkat çekici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Emine Semiye'nin evlilikleri ve çocukları da edebî eserlerine yansımıştır. Çocuklarının sorumluluğunu eski kocalarının yeterince yüklenmeyişinden kaynaklanan sıkıntıları romanlarında sorumsuz babalar ve bu babaların da sorumluluğunu

yüklenerek cefa çeken anneler etrafında anlatılmaktadır. Emine Semiye ilerleyen yaşlarında da Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde öğretmenlik yaparak çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getirmeye devam etmiştir.

Emine Semiye'nin edebî eserlerinde biyografisinden birtakım yansımalar vardır. Ancak kurgunun yanılsama düzlemi içerisinde bu gerçeklikler edebî eserin gerçekliğine dönüşmektedir. Dolayısıyla edebî eserdeki gerçeklik düzlemi ne kadar bize yazarının biyografisi ile ilgili ipuçları verse de bu bilgileri kesin bilgi olarak değerlendiremeyiz. Bu sebeple de Emine Semiye'nin hayatıyla ilgili bilinmeyen ayrıntılar için edebî eserleri bize ipucu vermektedir ama kesin gerçeklik olarak değerlendirilemez.

Kaynakça

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Yıldız Esas Evrakı: 142/7*, 14 Nolu Belge, 18 Haziran 1280/11 Haziran 1865.
- Emine Semiye, "Älem-i İnsaniyete Mühim Bir Hizmet Yahut Tabip SalomonMoiz Efendi", *Hanımlara Mahsus Gazete*, S. 225, 12 Ağustos 1315/24 Ağustos 1899.
- Emine Semiye, "İtiraf-ı Hakikat, Mahmure Hamidullah Hanımefendiye", *Teârûf-i Müslimin*, c. 2, S. 31, 25 Muharrem 1329/13 Kânunusani 1326/26 Ocak 1911, s. 99.
- Emine Semiye, *Gayya Kuyusu, Dersaadet*, S. 3, 10 Temmuz 1336/10 Temmuz 1920, s. 2.
- Emine Semiye, *Bikes; Hanımlara Mahsus Gazete*, S. 98-138, 23 Kânunusani 1312/4 Şubat 1897-13 Teşrinisani 1313/25 Kasım 1897; Millî Kütüphane, 06 MK. Yz. A 2670.
- Emine Semiye, *Muallime, Hanım Kızlara Mahsus Gazete*, S. 143-146, 21 Kânunuevvel 1316/3 Ocak 1901-25 Kânunusani 1316/7 Şubat 1901. Devamı *Hanımlara Mahsus Gazete*, S. 99/301-109/311, 15 Şubat 1316/ 28 Şubat 1901-2 Mayıs 1317/15 Mayıs 1901; Millî Kütüphane, 06 MK. Yz. A 4583.
- Emine Semiye, *Mükâfat-ı İlahiye, Mütalaa*, S. 1-25, 22 Temmuz 1312/3 Ağustos 1896-31 Kânunuevvel 1312/12 Ocak 1897.
- Emine Semiye, *Sefalet, Mütalaa*, S. 26-12, 14 Kânunusani 1312/26 Ocak 1897-6 Ağustos 1314/18 Ağustos 1898; Hilal Matbaası, 1325.
- Emine Semiye, *Gayya Kuyusu, Dersaadet*, S.1-69, 8 Temmuz 1336/8 Temmuz 1920-13 Eylül 1336/13 Eylül 1920.
- Emine Semiye, *İktitaf*, Millî Kütüphane, 06 MK. Yz. A 458106; MK. Yz. A 4582; MK. Yz. A 2693. (*İktitaf*'ın Millî Kütüphanede 3 nüshası mevcuttur.).
- Karaca, Ş. (2010). *Emine Semiye Hayatı-Fikir Dünyası-Sanatı-Eserleri*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi).Kayseri.
- Karaca, Ş. (2012). "İlk Dönem Türk Romanlarında Anne Kimliği", *Akademik Bakış*, S. 33, s. 1-16.
- Moran, B. (1999). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*, İstanbul: İletişim Yay.
- Narlı, M. (2009). "Otobiyografi ve Roman/Otobiyografik Roman", *Turkish Studies*, S.4, s.901-909.
- Hürmen, F. R. (2004). *Ressam Naciye Neyyal'in Mutlakiyet, Meşrutiyet ve Cumhuriyet Hatıraları*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Taksim Atatürk Kitaplığı, Fatma Aliye Evrakı Katalogu: 16/5, 17 Haziran 928.
- Taksim Atatürk Kitaplığı, Fatma Aliye Hanım Evrakı: 16/3, 11 Ağustos 1324/24 Ağustos 1908.
- Toros, T. (1998). "Cevdet Paşa'nın Kızları", *Mâzi Cenneti I*, 2. Baskı. İstanbul: İletişim, s. 217-223.
- Wellek, R. ve Varren, A. (2001). *Edebiyat Teorisi*. İzmir: Akademi Kitabevi.

Summary

Emine Semiye Hanım, the famous daughter of the statesman, historian and lawyer Ahmet Cevdet Pasha, lived between 1864 and 1944. Our first female novelist is Fatma Aliye's sister. She is the first Turkish woman to study in the West. She studied psychology and sociology in France and Switzerland for 7 years. Later in the following years she lived in Paris for a long time and his son, Cevdet Lagaş, was accompanied during his political sciences in Paris.

Emine Semiye married twice. Mustafa Bey is Kazaskerzadeler's first wife. There is no information about the author's first husband. His second husband is the famous governor Reşit Pasha. Emine Semiye is separated eventually from the marriage she had done with the son of the nanny Reşit Pasha. In her later years she teaches Turkish and literature in various cities of Anatolia and girls' schools in Istanbul. Emine Semiye is active in the Ottoman women's movement while continuing her teaching profession. Şefkat-ı Nisvan and Hizmet-i Nisvan established women's associations. One side also she writes articles on newspapers and magazines on women's rights. In addition to all of these, Emine Semiye also gave works on literary genres such as novels, stories and essays. From time to time his biographical elements reflected biographical elements. Her father, Ahmet Cevdet Pasha, is the mother of the problems she experienced during his marriage, children, biographical elements reflected in the novels of the women identity.

Author- work relationship is important at the stage of production of a literary work. Therefore explaining a work by versatile review of its author is one of the analysis methods used. Particularly female authors, who started to appear in the literary world, used their literary works as an element of effusion with the impulse of hiding themselves. Thus, literary work gives female authors the opportunity of expressing themselves in the limitations of a patriarchal system on daily life. Likewise, EmineSamiye's novels, which are the subject of this work, have many commonalities with her biography. EmineSamiye, who is one of the first Turkish female writers, has written man trials and essays besides her literary works like novels and stories. It is possible to guess the unknown sides of her life from what she has written, since she as well, like other female writers of the period like FatmaAliye, Makbule Leman, has reflected true life experiences to her literary works by using the detractive function of fiction from biography. However it is not correct to say that true life and the

world of literary work overlap one to one. Literary work does not pretend to give exact reality while reflecting what has happened or might happen. Literary work differentiates from history by transmitting the general not the particular. The aim of this work is to approximate the incomplete parts of the Emine Samiye's biography on the basis of her novels. However this approximation will not reflect th Emine Semiye also reflected her experiences in her novels by taking advantage of the biography-eliminating function of fiction. Her novels have traces of his own life, as exemplified by the departure of the mother-daughter from the period when the step mother's function of the self-mother is loaded. Unlike Emine Semiye's elder sister Fatma Aliye, the family belonged to the rebellious daughter. The inversion of her father in ideological and political terms suggests that the libertarian attitude that can be considered radical in the course of women's issues is different from the position of Emine Semiye in her family.

There are some reflections from the biography of Emine Semiye in her literary works. However, within the plane of illusion of fiction, these realities become the reality of literary work. Therefore, although the level of reality in the literary work gives us clues about the author's biography, we can not consider this information as definitive information. For this reason, the literary works of Emine Semiye's unknown details about his life give us clues but can not be regarded as definite reality.
